

Регіон Європи та Центральної Азії (ЄЦА) Економічний огляді “Війна в регіоні”

Квітень 2022

Коротке резюме

У лютому 2022 року світ був шокований вторгненням Російської Федерації в Україну. Війна має руйнівний вплив на людське життя й призводить до знищення економіки обох країн. Вона також спричинить значні економічні втрати в регіоні Європи і Центральної Азії (ЄЦА) та решті світу. Це другий серйозний шок за два роки, що викликав економічний спад у регіоні: за прогнозами, обсяг виробництва в 2022 році скоротиться на 4,1 відсотка, що в два рази більше, ніж спад в 2020 році через пандемію COVID-19.

Країни регіону були готові до уповільнення відновлення після COVID-19, яке почалося в 2021 році, через зниження темпів зростання, скорочення об'ємів торгівлі, інфляційного тиску, проблем з прийнятністю рівня боргу і підвищення процентних ставок. Економічний спад, що триває через COVID-19 і ескалація геополітичної напруженості також викликали стурбованість. Війна погіршила перспективи, і її економічні наслідки відчуються в багатьох секторах, включаючи сировинні та фінансові ринки, торговельні та міграційні зв'язки, а також довіру інвесторів.

Сусідні країни ЄЦА, ймовірно, зазнають значних економічних збитків через свої міцні торгові, фінансові та міграційні зв'язки з Росією та Україною. Росія є основним експортером енергоносіїв і промислових металів, а Росія й Україна разом забезпечують понад 25 відсотків світового експорту пшениці. Європа особливо залежить від російських енергоносіїв: 47 відсотків природного газу і 25 відсотків нафти імпортуються з Росії. Вірменія, Грузія, Казахстан і Туреччина імпортують більше 75 відсотків своєї пшениці з Росії

та України, а багато країн Близького Сходу та Африки залежать від імпорту пшениці та інших товарів з Росії та України, що може призвести до нестабільності продовольчої безпеки.

Дефіцит пропозиції і більш високі ціни на енергоносії та продовольство будуть підживлювати інфляцію, впливаючи на країни регіону, а також решту світу. Більш того, хоча на Росію і Україну припадає менше 3 відсотків світового експорту, війна і санкції зруйнували зв'язок, порушивши торгові маршрути і збільшивши транспортні та страхові витрати. Це посилює існуюче навантаження на глобальні виробничо-збутові ланцюжки, впливаючи на широкий спектр галузей, включаючи харчову, автомобільну, будівельну, нафтохімічну і транспортну галузі. Поряд з більш високими цінами на сировинні товари, додаткові навантаження на глобальні виробничо-збутові ланцюжки ще більше посилюють інфляційний тиск.

Росія є важливим експортним напрямком для багатьох країн Східної Європи, Південного Кавказу, Центральної Азії та країн Балтії, на частку яких припадає понад 10 відсотків їхнього експорту, близько 25 відсотків - для Вірменії і більше 40 відсотків - для Білорусі. Грошові перекази з Росії становлять близько 30 відсотків валового внутрішнього продукту в деяких країнах Центральної Азії, як-от Республіка Киргизстан і Таджикистан. На частку російських і українських туристів припадає понад 10 відсотків подорожей приблизно в половину країн ЄЦА, включаючи країни, залежні від туризму, як-от Грузія, Чорногорія і Туреччина.

Війна і фінансові санкції накладені на Росію серйозно підірвали фінансову систему країни і обмежили її здатність виконувати свої фінансові зобов'язання, впливаючи на фінансові системи в регіоні і за його межами. Триваючий конфлікт, ймовірно, призведе до подальшого ослаблення довіри інвесторів, відновлення відтоку інвестиційних портфельів і девальвації валют в регіоні. Країни, які зазнають найбільшого ризику, це країни з високим дефіцитом поточного рахунку або значною часткою боргу, номінованого в іноземній валюті, утримуваного нерезидентами або короткострокового боргу. Їм може бути важко пролонгувати заборгованість або доведеться зіткнутися зі значно вищими зобов'язаннями з обслуговування боргу.

Війна також спричиняє дестабілізуючу хвилю біженців. Більше 4 мільйонів людей покинули Україну, більше половини з них перетнули кордон з Польщею, та багато в'їхали в Угорщину, Молдову та Румунію. У зв'язку з тим, що за оцінками число біженців у найближчі місяці буде зростати, приймаючим країнам необхідно буде вирішити проблему їх розміщення. Також буде потрібно швидко мобілізувати додаткові фінансові ресурси та гуманітарну допомогу для нарощування потенціалу і забезпечення надання основних послуг. Війна збільшить рівень бідності у регіоні через рецесію та ріст цін на продовольство. За оцінками, в Україні 6,5 мільйона людей вже є внутрішньо переміщеними особами, і близько третини населення потребує екстреної гуманітарної допомоги.

Вплив війни на економічні перспективи регіону залежить від того, як буде розвиватися триваючий конфлікт. Якщо в найближчі місяці його буде врегульовано, збитки можна буде стримати і почати відновлення. Більш затяжний конфлікт може призвести до збільшення людських жертв і економічних витрат, посилення політичної невизначеності, фрагментації регіональної інтеграції і руйнування важливих торгових та інвестиційних зв'язків.

У ці важкі часи уряди повинні зміцнювати резерви для впровадження макроекономічної політики та інститути для посилення стабільності; сприяти інклюзивному й більш рівноправному відновленню шляхом зміцнення систем соціального захисту для підтримки найбільш вразливих верств населення, включаючи біженців; і продовжувати приділяти особливу увагу підвищенню енергоефективності та переходу до «зелених» технологій для забезпечення сталого майбутнього. Усунення негативних наслідків зміни клімату є одним з найактуальніших питань нашого часу. Війна і різке зростання цін на традиційні енергоносії ще раз демонструють привабливість відновлюваних джерел енергії і важливість переходу енергетичних систем на більш дешеву, чисту і надійну енергію. Підвищення енергоефективності, скорочення втрат при споживанні енергії та використання технологічних інновацій можуть дозволити економікам регіону пом'якшити вплив війни на економічне зростання.
